

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Trybunał Konstytucyjny, www.trybunal.gov.pl [Translation already published on the official website of the Polish Constitutional Tribunal] - Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Constitutional Tribunal for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Trybunał Konstytucyjny, www.trybunal.gov.pl [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Trybunału Konstytucyjnego] - Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Trybunał Konstytucyjny wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
SEKCJA DRUGA

SPRAWA YAVAŞ i inni przeciwko TURCJI

(Skarga nr 36366/06)

WYROK

STRASBURG

5 marca 2019 r.

OSTATECZNY

24/06/2019

Wyrok ten stał się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji. Może on podlegać zmianom redakcyjnym.

W sprawie Yavaş i inni przeciwko Turcji,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Seksja Druga), zasiadając jako Izba składająca się z:

Robert Spano, *przewodniczący,*

Paul Lemmens,

Işıl Karakaş,

Valeriu Griţco,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Ivana Jedlić,

Darian Pavli, *sędziowie,*

i Hasan Bakırcı, *Zastępca Kanclerz Sekcji,*

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 5 lutego 2019 r.,

Wydaje następujący wyrok, przyjęty w tym dniu.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 36366/06) wniesionej do Trybunału przeciwko Republice Tureckiej w dniu 1 sierpnia 2006 r. przez dwunastu obywateli tego Państwa („skarżący”), których nazwiska i daty urodzenia podane są w aneksie, na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wartości („Konwencja”).

2. Skarżących reprezentowali Panowie F. Ozan i B. Ozan, adwokaci z Istanbuhu. Rząd turecki („Rząd”) był reprezentowany przez pełnomocnika.

3. Skarżący zarzucają w szczególności naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 z powodu obniżenia wysokości ich emerytur w stosunku do wysokości ustalonej w momencie ich przejścia na emeryturę.

4. W dniu 10 września 2009 r. skarga została zakomunikowana Rządowi.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

A. GENEZA SPRAWY

5. Skarżący byli długoletnimi pracownikami instytucji ubezpieczeniowej, Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara” (*Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi*).

Według informacji dostępnych na jej stronie internetowej (<https://ankarasigorta.com.tr/Default.aspx?id=2>), Turecka Ubezpieczeniowa Spółka Akcyjna „Ankara” została utworzona na podstawie decyzji Rady

Ministrów w 1936 roku; jej akcjonariuszami były głównie banki i towarzystwa ubezpieczeniowe, tj. Türkiye İş Bankası, Etibank, Adapazarı Türk Ticaret Bankası i Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi. Na podstawie tymczasowego art. 20 ustawy nr 506 o zabezpieczeniu społecznym („ustawa nr 506”), skarżący zostali przypisani do towarzystwa emerytalnego, Kasy Chorych i Emerytów Funkcjonariuszy i Urzędników Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara” („Kasa”) (*Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi Mamur ve Hizmetlileri Sağlık ve Emekli Sandığı*), instytucji utworzonej w 1963 r. na podstawie ustawy nr 506 i przeznaczonej do wypełniania tej samej funkcji, co inne główne instytucje działające w tej dziedzinie, takie jak Zakład Ubezpieczeń Społecznych (*Sosyal Sigortalar Kurumu* - „Ubezpieczenie społeczne”) i Kasa Emerytalna (*Emekli Sandığı*).

6. Podczas lat służby skarżący wpłacali składki „dwa razy wyższe niż górny limit wskazany w art. 78 ustawy nr 506”, stosując się do sekcji III art. 4 Regulaminu ich Kasy. Z tego powodu, zgodnie z art. 58 b Regulaminu ich Kasy, nabyli prawo do „emerytury uzupełniającej” ich emeryturę – obliczaną na podstawie art. 61 ustawy nr 506 – w zamian za ich dodatkowe składki.

7. W 1990 r. udział Etibanku w akcjach wzrósł do 85% i w dniu 14 kwietnia 1993 r., decyzją Rady Ministrów, Turecka Ubezpieczeniowa Spółka Akcyjna „Ankara” została włączona do tego banku. W dniu 26 września 1997 r., w ramach prywatyzacji, zdecydowano o sprzedaży akcji Etibanku. W dniu 20 kwietnia 2000 r. te udziały zostały kupione przez Policyjny Fundusz Opieki i Pomocy (*Polis Bakım ve Yardım Sandığı*) i przez Administrację Prywatyzacyjną (*Özelleştirme İdaresi*). Obecnie Turecka Ubezpieczeniowa Spółka Akcyjna „Ankara” zatrudnia sto pięćdziesiąt urzędników, ma siedem dyrekcji regionalnych oraz tysiąc agencji.

8. W dniu 14 listopada 2001 r. Walne Zgromadzenie Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara” stwierdziło, że do kasy należy 105 aktywnych użytkowników i 180 emerytów i że deficyt budżetowy wynosi 7 536 874 462 160 dawnych lirów tureckich (TRL¹ - około 5 753 340 euro (EUR) w tamtym czasie). Zdecydowało, że począwszy od dnia 31 grudnia 2001 r. emerytury i świadczenia socjalne będą wypłacane w granicach przewidzianych przez ustawę nr 506.

9. Decyzją Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2001 r. Kasa została przeniesiona do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie dodanego art. 36 ustawy nr 506.

10. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zmniejszył wysokość emerytur skarżących przez „dostosowanie”, począwszy od dnia 1 lutego 2002 r.

¹ W dniu 1 stycznia 2005r. wszedł w życie lir turecki (TRY), który zastąpił dawny lir turecki (TRL). 1 TRY jest wart 1 milion TRL

B. Postępowanie dotyczące pierwszej grupy skarżących

11. W dniu 3 lipca 2002 r. skarżący z pierwszej grupy (Gökay Yavaş, Ayşe Kamuran, Yılmaz Anakoç, Ahsen Çalışkan, Ahmet Ay i Müjgan Dayıoğulları) wnioskowali do Sądu Pracy w Istambule o uchylenie decyzji o dostosowaniu wysokości ich emerytur i określenie sposobu ich ponownego ustalenia. Ich postępowanie było skierowane przeciwko czterem instytucjom: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółce Akcyjnej „Ankara”, Administracji Prywatyzacyjnej i Policijnemu Funduszowi Opieki i Pomocy. Skarżący wnosili także o rekompensatę ze względu na różnicę między nową wysokością emerytury a wysokością odpowiadającą pierwotnemu naliczeniu, jak też z tytułu poniesionej szkody. W trakcie postępowania skarżący ograniczyli swoje żądania do kwestii dostosowania. Sprawa została wniesiona do Czwartej Izby Sądu Pracy w Istambule („Czwarta Izba Sądu”).

12. W dniu 7 maja 2003 r. Czwarta Izba Sądu uznała ich powództwo w tej części, która dotyczyła dostosowania ich emerytur przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Sąd uznał za niedopuszczalną skargę w części dotyczącą trzech pozostałych instytucji i zdecydował, że nie będzie orzekać co do pozostałej części powództwa. W pierwszej kolejności sąd stwierdził, że strony nie kwestionują, że skarżący należeli do przedmiotowej Kasy; że wpłacali składki dwukrotnie wyższe niż limit określony w art. 78 ustawy nr 506; że wypełnili wszystkie konieczne warunki i otrzymali prawo do emerytury dwukrotnie wyższej, niż określono to w tej ustawie; że następnie Kasa ta została przeniesiona do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z całością swoich aktywów i pasywów, na podstawie decyzji Rady Ministrów, i że w rezultacie emerytury skarżących zostały zmniejszone przez „dostosowanie” dokonane przez Ubezpieczenie Społeczne. Czwarta Izba Sądu uznała w konsekwencji, że decyzja Ubezpieczenia Społecznego była sprzeczna z zasadą nienaruszalności praw nabytych. Zgodnie z przepisami w tej dziedzinie, członkowie wzmiankowanej Kasy wpłacali dwukrotnie wyższe składki i w zamian mieli otrzymać dwukrotnie wyższą emeryturę. Wnioskodawcy wywiązali się ze swoich zobowiązań, więc nie jest możliwe naruszanie istoty ich prawa do emerytury z powodu dokonanego później przeniesienia lub innych działań. Zresztą z dokumentacji wynika, że przeniesienie zostało zrealizowane z całością aktywów i pasywów, a deficyt został pokryty przez Skarb Państwa, który z kolei zwrócił się do Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara” o zwrot wydanej kwoty. Czwarta Izba Sądu podniosła jeszcze dodatkowy element: ustawodawstwo dotyczące ubezpieczenia społecznego nie stoi na przeszkodzie, żeby emeryci z przeniesionych kas zachowali dotychczasowy poziom swoich emerytur. Czwarta Izba Sądu stwierdziła, że zmniejszenie emerytur skarżących w następstwie przeniesienia było sprzeczne z zasadą poszanowania praw nabytych i naruszało fundamentalną

zasadę prawa ubezpieczenia społecznego, która nakazuje poszanowanie równowagi między wydatkami a dochodami.

13. W dniu 27 grudnia 2004 r. Sąd Kasacyjny uchylił orzeczenia sądu pierwszej instancji. W swoich uwagach Sąd Kasacyjny stwierdził przede wszystkim, że Turecka Ubezpieczeniowa Spółka Akcyjna „Ankara”, jedna z pozwanych stron, utworzyła kasę samopomocową dla całego swojego personelu, tj. Kasę Chorych i Emerytów Funkcjonariuszy i Urzędników Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara”; że według postanowień art. 36 regulaminu zmieniającego akt założycielski Kasy, zmieniony w dniu 26 lipca 1983 r., uznano, że emerytura dla członków Kasy będzie przyznawana zgodnie z art. 60 ustawy nr 506; że art. 38 i 61 tej ustawy określają sposób obliczania emerytury; że emerytury członków tej kasy, obliczane zgodnie z tymi dwoma artykułami, były wyższe od emerytur otrzymywanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przez osoby będące w równoważnej sytuacji.

Ponadto Sąd stwierdził, że ponieważ emeryci z Kasy pobierali wyższe emerytury, art. 15 regulaminu zmieniającego akt założycielski Kasy, zmieniony w dniu 26 lipca 1995 r., przewidywał rozwiązania na wypadek deficytu w budżecie Kasy. Artykuł ten przewidywał, że w pierwszej kolejności zostaną podwyższone składki; jeżeli problem deficytu budżetowego nie zostanie w ten sposób rozwiązany, zapewniony poziom świadczeń dla aktywnych członków Kasy i emerytów może zostać obniżony, pod warunkiem zachowania poziomu świadczeń gwarantowanych przez przepisy w dziedzinie zabezpieczenia społecznego; jeżeli pomimo przyjęcia powyższych rozwiązań problem deficytu nie zostanie rozwiązany, zebranie administracyjne spółki ubezpieczeniowej podejmie konieczne decyzje.

Sąd Kasacyjny zauważył ponadto, że według art. 36 regulaminu zmieniającego akt założycielski Kasy w przypadku, gdy zebranie administracyjne spółki ubezpieczeniowej podejmie decyzję o rozwiązaniu lub likwidacji, reszta deficytu zostanie podzielona odpowiednio między członków aktywnych i członków emerytów, zgodnie z merytorycznym sprawozdaniem sporządzonym przez specjalistę w dziedzinie ubezpieczeń, który uwzględni indywidualną sytuację każdej zainteresowanej osoby.

Sąd Kasacyjny stwierdził, że z powodu deficytu Zarząd Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara” zadecydował, że emerytury członków będą wypłacane w granicach przewidzianych w ustawie nr 506; że deficyt budżetowy wynosi 7 536 874 462 160 TRL (tj. 5 753 340 EUR w tamtym czasie); że według dodanego art. 36 ust. 3 ustawy nr 506 dostosowanie emerytur członków przeniesionej Kasy leży w gestii właściwych ministerstw i organów publicznych. W tym przypadku emerytury, o których mowa, zostały od nowa określone na podstawie właściwych przepisów, i nie było tutaj żadnych praw nabytych.

14. Wyrokiem z dnia 17 maja 2005 r. Czwarta Izba Sądu utrzymała swoją poprzednią decyzję. Bazując na tych samych argumentach, dodała jeszcze,

że obniżenie wysokości emerytury było także sprzeczne z zasadą dobrej wiary, wyrażoną w art. 2 Kodeksu cywilnego.

15. W dniu 21 września 2005 r. połączone izby Sądu Kasacyjnego uchyliły ten wyrok, powtarzając argumenty z wyroku wydanego w dniu 27 grudnia 2004 r.

16. Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2005 r. Czwarta Izba Sądu oddaliła powództwo skarżących.

17. W dniu 7 marca 2006 r. Sąd Kasacyjny odrzucił odwołanie wniesione przez skarżących.

C. Postępowanie dotyczące drugiej grupy skarżących

18. Skarżący drugiej grupy wnioskowali do Sądu Pracy w Istambule w dniu 11 grudnia 2002 r. (Tahsin Yağmur, Dursun Yağmur, Salih Tuzculu, Erol Arık i Güler Canikoğlu) oraz w dniu 16 stycznia 2003 r. (Ahmet Ballıoğlu) o uchylenie decyzji o dostosowaniu wysokości ich emerytur i określenie sposobu ich ponownego ustalenia. Ich postępowanie było skierowane przeciwko czterem instytucjom: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółce Akcyjnej „Ankara”, Administracji Prywatyzacyjnej i Policyjnemu Funduszowi Opieki i Pomocy. Skarżący wnosili także o rekompensatę ze względu na różnicę między nową wysokością emerytury a wysokością odpowiadającą pierwotnemu naliczeniu, jak też z tytułu poniesionej szkody. W trakcie postępowania skarżący ograniczyli swoje żądania do sprawy dostosowania. Pozwy wniesione w dniu 11 grudnia 2002, zostały skierowane do Ósmej Izby Sądu Pracy w Istambule („Ósma Izba Sądu”), pozew zaś wniesiony w dniu 16 stycznia 2003 r. do Drugiej Izby („Druga Izba Sądu”).

19. W terminach, które nie zostały sprecyzowane, Ósma i Druga Izba Sądu zadecydowały, aby czekać na rozstrzygnięcie jednej ze spraw prowadzonych przed Czwartą Izbą Sądu – dotyczącej skarżącego Gökay Yavaş.

20. Ósma Izba Sądu oddaliła powództwa drugiej grupy w dniu 30 listopada 2005 r. (Tahsin Yağmur, Dursun Yağmur i Salih Tuzculu) i w dniu 16 lutego 2006 r. (Erol Arık i Güler Canikoğlu), uzasadniając to argumentami podniesionymi w wyroku Sądu Kasacyjnego z dnia 27 grudnia 2004 r.

21. W dniu 21 grudnia 2005 r. Druga Izba Sądu odrzuciła pozew Ahmeta Ballıoğlu, uzasadniając to argumentami podniesionymi w wyroku połączonych izb Sądu Kasacyjnego z dnia 21 września 2005 r.

22. W dniu 7 marca 2006 r. Sąd Kasacyjny odrzucił wniesione przez skarżących odwołanie.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

23. Tymczasowy art. 20 ustawy nr 506 z dnia 17 lipca 1964 r., odnoszący się do ubezpieczenia społecznego, reguluje status kas działających w tym

WYROK W SPRAWIE YAVAŞ I INNI PRZECIWKO TURCJI

obszarze, tworzonych przez pewne instytucje, takie jak banki, towarzystwa ubezpieczeniowe, izby handlowe i przemysłowe oraz giełdy. W istotnej części postanowienia te brzmią, jak następuje:

„Osoby przypisane do podmiotów i do kas nie będą traktowane jako ubezpieczone w świetle prawa pracy w rozumieniu obecnej ustawy, o ile ochrona socjalna zapewniona przez te instytucje, ustanowione jako grupy bądź związki przed datą publikacji niniejszej ustawy w celu pomocy pracownikom banków, towarzystw ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych, izb handlowych, izb przemysłowych, giełd i związków utworzonych przez te instytucje, w przedmiocie niepełnosprawności, starości i śmierci:

a) obejmuje cały personel banku, towarzystwa ubezpieczeniowego lub reasekuracyjnego, izby handlowej, izby przemysłowej, giełdy lub związków utworzonych przez te instytucje;

b) jeżeli instytucje te zapewniają korzystanie przez tych pracowników z minimum pomocy wskazanej w niniejszej ustawie w razie wypadku przy pracy, choroby zawodowej, choroby, macierzyństwa, niepełnosprawności, starości i śmierci, macierzyństwa współmałżonka, choroby współmałżonka i dzieci;

c) jeżeli instytucje te gwarantują przeniesienie praw nabytych osób do nich należących w przypadku przejścia pracowników z kasy jednego z banków, towarzystw ubezpieczeniowych, towarzystw reasekuracyjnych, izb handlowych, izb przemysłowych, giełd lub związków utworzonych przez te instytucje, do innej kasy tych podmiotów lub do innej instytucji, którą pracownicy mogliby stworzyć;

jeżeli instytucje te złożą do Ministerstwa Pracy, w terminie nie dłuższym niż sześć miesięcy od dnia opublikowania niniejszej ustawy, swoje statuty dowodzące, że przekształciły się w taki zakład.

Statuty i zmiany statutu kas będą przedkładane do aprobaty Ministerstwa Pracy. Ich sytuacja finansowa będzie również kontrolowana i nadzorowana wspólnie przez Ministerstwa Pracy, Finansów i Handlu. Po kontroli i audycie ich sytuacji finansowej kasy i podmioty powiązane są obowiązane podjąć środki rekomendowane wspólnie przez wskazane ministerstwa”.

24. Dodany art. 36 ustawy reguluje przeniesienie kas z całością aktywów i pasywów do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z ust. 1 tego artykułu Rada Ministrów jest uprawniona do podjęcia decyzji o przeniesieniu kasy do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z całością jej aktywów i pasywów, w przypadku gdy z powodu swojej sytuacji finansowej nie może ona wypłacać świadczeń z ubezpieczenia społecznego tym emerytom. Ust. 3 tego artykułu stanowi, co następuje:

„Pod warunkiem, że składki i premie odpowiadające latom zatrudnienia pracowników zostały opłacone lub mają być opłacone, i zgodnie z ustawą nr 506 z dnia 17 lipca 1964 r. o ubezpieczeniu społecznym, procedura dotycząca przeniesienia, w tym dostosowania [emerytur ich członków] zgodnie z podobnymi przypadkami, jest określana wspólnie przez Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Podsekretariat Skarbu Państwa i Handlu Zagranicznego, Ministerstwo Pracy i Ubezpieczeń Społecznych”.

25. Tymczasowe przepisy art. 34 i 35 ustawy nr 506 regulują podwyższanie wysokości emerytur, jak też ich dostosowanie do górnej granicy.

Zgodnie z tymczasowym art. 34, w sytuacji wypadku lub choroby wysokość zasiłku nie może być niższa, niż ta określona na podstawie płacy minimalnej, zgodnie z Kodeksem pracy.

Tymczasowy art. 35 przewiduje, między innymi, górną granicę wysokości emerytury.

26. Zgodnie z tymczasowym art. 36 tej ustawy tymczasowe przepisy art. 34 i 35 stosuje się w przypadku przeniesienia funduszy z niektórych kas emerytalnych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

27. Dodany art. 38 i art. 61 tej ustawy określają sposób obliczania wysokości emerytury.

28. Art. 96 tej ustawy określa poziom minimalny emerytury.

Zgodnie z tym artykułem, emerytury przyznawane na podstawie niniejszej ustawy nie mogą być niższe niż 35% kwoty miesięcznej sumy minimalnego dziennego wynagrodzenia podstawowego określonego zgodnie z art. 78 tej ustawy.

29. Według art. 36 regulaminu zmieniającego akt założycielski Kasy Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara”, wprowadzonego w dniu 26 lipca 1983 r., który został przytoczony w wyroku Sądu Kasacyjnego i nie był podważany przez skarżących, w przypadku gdy zebranie administracyjne spółki ubezpieczeniowej podejmie decyzję o rozwiązaniu i likwidacji, reszta deficytu będzie podzielona w sposób sprawiedliwie między aktywnych członków i członków emerytów, zgodnie z merytorycznym sprawozdaniem sporządzonym przez specjalistę w dziedzinie ubezpieczeń, które uwzględni indywidualną sytuację każdej zainteresowanej osoby.

30. Zgodnie z art. 15 regulaminu zmieniającego akt założycielski Kasy Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara”, wprowadzonego w dniu 26 lipca 1983 r., który został przytoczony w wyroku Sądu Kasacyjnego, jak też w uwagach o prawie krajowym strony pozwanej i nie był podważany przez skarżących, przewidziano środki na wypadek, gdyby budżet kasy miał deficyt. Artykuł ten przewidywał, że w pierwszej kolejności składki zostaną podwyższone; jeżeli w ten sposób problem deficytu budżetowego nie zostanie rozwiązany, zapewniony poziom świadczeń dla aktywnych członków Kasy i emerytów może zostać obniżony, pod warunkiem zachowania poziomu świadczeń gwarantowanych przez przepisy w dziedzinie zabezpieczenia społecznego; jeżeli pomimo przyjęcia powyższych rozwiązań problem deficytu nie został rozwiązany, zebranie administracyjne spółki ubezpieczeniowej miało podjąć konieczne decyzje.

31. W dniu 31 maja 2006 r. weszła w życie nowa ustawa nr 5510 o ubezpieczeniu społecznym, która zawiera pewną liczbę przepisów

dotyczących przeniesienia kas ubezpieczeniowych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z tymczasowym art. 20, dodanym do ustawy nr 5510, emeryci z kas utworzonych przez pewne instytucje, takie jak banki, towarzystwa ubezpieczeniowe, izby handlowe i przemysłowe oraz giełdy, których statut był regulowany przez tymczasowy art. 20 ustawy nr 506, zostaną przeniesieni do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a ich status będzie podlegał nowej ustawie.

Republikańska Partia Ludowa (*Cumhuriyet Halk Partisi*), główna partia opozycyjna w tym okresie, wniosła do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie między innymi kwestiami, czy przeniesienie kas było zgodne z Konstytucją. Trybunał Konstytucyjny potwierdził zgodność w swoim postanowieniu z dnia 30 marca 2011 r. Trybunał stwierdził, że tymczasowy art. 20, który regulował przeniesienie, nie był sprzeczny z Konstytucją, ponieważ wspomniany transfer nie pozbawiał praw do ubezpieczenia społecznego osób, których to dotyczyło.

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 1 PROTOKOŁU NR 1

32. Skarżący utrzymują, że obniżenie wysokości ich emerytur w stosunku do wysokości ustalonej w momencie przejścia na emeryturę, wskutek włączenia ich Kasy do powszechnego systemu emerytalnego, narusza ich prawo do poszanowania mienia gwarantowane w art. 1 Protokołu nr 1, który stanowi:

„Każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do poszanowania swego mienia. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz zgodnie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego.

Powyższe postanowienia nie będą jednak w żaden sposób naruszać prawa państwa do stosowania takich ustaw, jakie uzna za konieczne do uregulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zabezpieczenia uiszczania podatków bądź innych należności lub kar pieniężnych”.

A. Dopuszczalność

33. Stwierdzając, że ten zarzut skargi nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniony w rozumieniu art. 35 ust. 3 Konwencji i nie zachodzi żadna inna podstawa niedopuszczalności, Trybunał uznaje go za dopuszczalny.

B. Przedmiot skargi

1. Argumenty stron

a) Skarżący

34. W kwestiach statutu Kasy, realizowanej kontroli i wpływu transferu na ich sytuację finansową, skarżący przedstawiają argumenty, które można streścić w następujący sposób:

- Kasa została utworzona, żeby wypełnić te same funkcje, co inne główne instytucje działające w dziedzinie ubezpieczenia społecznego; Kasa posiadała więc status instytucji publicznej;

- trzy ministerstwa, tzn. Ministerstwo Pracy, Finansów i Handlu, nie dopełniły obowiązku kontroli; w ocenie skarżących, gdyby kontrola była regularnie przeprowadzana, kasa nie osiągnęłaby takiego deficytu; w każdym razie, według skarżących, Turecka Ubezpieczeniowa Spółka Akcyjna „Ankara” zwróciła do Skarbu Państwa deficyt budżetowy, który wynosił 7 536 874 462 160 TRL (czyli 5 753 340 EUR w tamtym czasie);

- skarżący stracili blisko połowę swoich emerytur w wyniku publicznej sprzedaży akcji Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara” i przeniesienia ich Kasy do Zakładu ubezpieczeń społecznych;

- z powodu wyżej wskazanych faktów ich sytuacja finansowa się pogorszyła; co więcej zostali zmuszeni do poniesienia kosztów i wydatków na postępowanie przed sądami krajowymi.

Skarżący utrzymują, że wypełnili wszystkie konieczne warunki, żeby mieć prawo do emerytury dwukrotnie wyższej niż emerytura określona na podstawie ustawy nr 506, ale z powodu transferu ich kasy, ich emerytury zostały zmniejszone po „dostosowaniu” dokonanym przez Ubezpieczenie Społeczne; że transfer został dokonany z całością aktywów i pasywów, a deficyt został pokryty przez Skarb Państwa, który następnie skierował roszczenie do Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara” o zwrot wydanej kwoty.

35. Według skarżących obniżenie ich emerytur w następstwie przedmiotowego transferu jest sprzeczne z zasadą poszanowania praw nabytych i stanowi nielegalny i nieproporcjonalny zamach na ich prawo chronione przez art. 1 Protokołu nr 1.

b) Rząd

36. Na temat statusu Kasy, sytuacji przed transferem, realizowania kontroli i podjętych środków Rząd sformułował swoje stanowisko w następujący sposób:

- co do statusu Kasy – chodzi tu o kasę prywatną, utworzoną na podstawie tymczasowego artykułu ustawy nr 506 w sprawie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;

- żeby tego typu kasa mogła sama z siebie wypłacać świadczenia emerytom, trzeba, by liczba aktywnych członków płacących składki była wyższa niż liczba emerytów; w tym przypadku, w momencie transferu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w Kasie było 105 aktywnych członków i 180 emerytów; co więcej, kasa nie dysponowała żadnymi innymi przychodami; w okresie przed transferem wypłacanie przez Kasę świadczeń emerytalnych stało się więc niemożliwe;

- dodany art. 36 ustawy nr 506, odnoszący się do działań podejmowanych wobec kasy niemogącej ze względu na sytuację finansową dalej wypłacać świadczeń z ubezpieczenia społecznego, określał, że w następstwie decyzji podjętej przez właściwe organy tej kasy, w kompetencji Rady Ministrów było podjęcie decyzji o transferze kasy do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z całością jej aktywów i pasywów;

- art. 15 regulaminu zmieniającego akt założycielski Kasy przewidywał środki do podjęcia w przypadku deficytu; art. 36 tego regulaminu, odnoszący się do rozwiązania i transferu, przewidywał, że świadczenia emerytalne będą płacone po dostosowaniu uwzględniającym podobne przypadki wśród ubezpieczonych w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, w granicach przewidzianych przez ustawę nr 506;

- Kasa, o której mowa, podlegała kontrolom inspektorów z Ministerstwa Pracy i Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwa Finansów i Ministerstwa Przemysłu na podstawie tymczasowego art. 20 ustawy nr 506; w następstwie tych kontroli ujawniono, że w 1999 r. Kasa znajdowała się w niekorzystnej sytuacji w porównaniu z 1998 r., jeśli chodzi o wskaźnik aktywów do pasywów; w 2000 r. proporcja pokrycia wydatków wynosiła 20%; tak więc między 1998 r. a 2000 r. Kasa straciła swój kapitał podstawowy i naprawienie tego było niemożliwe; inspektorzy stwierdzili, że Kasa nie jest zdolna do wypełniania swoich zobowiązań i że transfer do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest niezbędny, aby ochronić prawa jej członków.

37. Według Rządu obniżenie wysokości emerytur skarżących było konsekwencją deficytu w Kasie, do której należeli. Kasa ta była niezdolna do wypełniania swoich zobowiązań. Transfer Kasy do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych miał na celu ograniczenie w możliwym zakresie strat skarżących i innych osób należących do tej Kasy. Rząd ocenia, że jeżeli Kasa nie zostałaby przejęta przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, skarżący mogliby być pozbawieni świadczeń emerytalnych i różnych korzyści socjalnych.

Ingerencja Ubezpieczeń Społecznych nie stanowiła więc zamachu na prawo skarżących do poszanowania ich mienia; pozwoliła ona uniknąć całkowitej utraty ich mienia w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1. Była zabezpieczeniem przeciw całkowitej lub znaczącej stracie w poziomie emerytur skarżących.

Inaczej mówiąc, według Rządu przynależność do prywatnego towarzystwa ubezpieczeniowego (*Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi*

Mamur ve Hizmetlileri Sağlık ve Emekli Sandığı) nie powodowała przyznania skarżącym prawa do pełnej emerytury, którego można byłoby dochodzić od Państwa. W konsekwencji fakt, że Kasa poprosiła o interwencję Ubezpieczenie Społeczne, a Ubezpieczenie Społeczne się na to zgodziło, nie stanowił ingerencji, lecz nowy środek społeczny mający na celu zagwarantowanie prywatnych emerytur, które były bezpośrednio zagrożone.

38. Odnosząc się do orzecznictwa Trybunału, Rząd podnosi, że środek w postaci dostosowania wysokości emerytur, tzn. sporna w niniejszej sprawie interwencja, oparty był na dodanym art. 36 ustawy nr 506. Według Rządu interwencja ta była zgodna z prawem, miała na celu ochronę praw skarżących do poszanowania ich mienia i była proporcjonalna ponieważ pozwoliła na uniknięcie całkowitej utraty przez skarżących ich dochodów i korzyści socjalnych.

2. Ocena Trybunału

a) Zasady ogólne

39. Trybunał przypomina, że skarżący może zarzucać naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 tylko o tyle, o ile decyzje, które zaskarża, odnoszą się do jego „mienia” w rozumieniu tego przepisu (*Kopecký przeciw Słowacji* [Wielka Izba], nr 44912/98, § 35, ETPC 2004IX). Pojęcie „mienia” może obejmować zarówno „istniejące mienie”, jak też roszczenia wystarczająco ustalone, by potraktować je jako „wartości majątkowe” (*ibidem*). Kiedy przedmiotowy interes majątkowy ma charakter wierzytelności, może być traktowany jako „wartość majątkowa” tylko wtedy, gdy ma wystarczającą podstawę w prawie krajowym, np. wtedy gdy jest potwierdzony przez utrwalone orzecznictwo sądów krajowych, tzn. kiedy roszczenie jest wystarczająco ustalone, żeby być wymagalne (*Kopecký*, wyżej cytowany, § 49 i 52, *Rafineria grecka Stran i Stratis Andreadis przeciwko Grecji*, 9 grudnia 1994 r., § 59, seria A nr 301-B, i *Radomilja i Inni przeciwko Chorwacji* [Wielka Izba], nr 37685/10 i 22768/12, § 142, 20 marca 2018 r.).

40. Art. 1 Protokołu nr 1 nie gwarantuje prawa do nabycia mienia (*Van der Musselle przeciwko Belgii*, z dnia 23 listopada 1983 r., § 48, seria A nr 70, *Silvenko i inni przeciw Łotwie* (dec.) [Wielka Izba], nr 48321/99, § 121, ETPC 2002-II (wyciąg), *Kopecký przeciw Słowacji* [Wielka Izba], nr 44912/98, § 35pkt b, ETPC 2004-IX, i *Valle Pierimpiè Società Agricola S.P.A. przeciwko Włochom*, nr 46154/11, § 37, 23 września 2014 r.). Ponadto nie może być interpretowany jako tworzący dla osób, które wpłacały składki do systemu ubezpieczenia społecznego, prawo do emerytury o określonej wysokości (zobacz, np. *Domalewski przeciwko Polsce* (dec.), nr 34610/97, ETPC 1999-V, *Jankowić przeciw Chorwacji* (dec.), nr 43440/98, ETPC 2000-X, i *Kjartan Ásmundsson przeciw Islandii*, nr 60669/00, § 39, ETPC 2004-IX), chociaż obniżenie wysokości świadczenia lub jego zlikwidowanie może stanowić naruszenie własności, które musi być uzasadnione (*Valkov*

inni przeciwko Bułgarii, nr 2033/04, 19125/04, 19475/04, 19490/04, 19495/04, 19497/04, 24729/04, 171/05 i 2041/05, § 84, 25 października 2011 r., i *Grudić przeciwko Serbii*, nr 31925/08, § 72, 17 kwietnia 2012 r.). Jednakże roszczenie odnoszące się do emerytury może stanowić „mienie” w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1, kiedy ma wystarczającą podstawę w prawie krajowym, na przykład kiedy jest potwierdzone przez prawomocne orzeczenie (*Pravednaya przeciwko Rosji*, nr 69529/01, § 37-39, 18 listopada 2004 r., *Maggio i inni przeciwko Włochom*, nr 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 i 56001/08, § 55, 31 maja 2011 r., i *Varesi i inni przeciwko Włochom* (dec.), nr 49407/08, § 35, 12 marca 2013 r.).

41. Art. 1 Protokołu nr 1 wymaga przede wszystkim, żeby ingerencja władz publicznych w korzystanie z prawa do poszanowania mienia była zgodna z prawem. Co więcej ingerencja taka jest uzasadniona tylko, jeżeli służy uprawnionemu interesowi publicznemu (lub powszechnemu). Dzięki bezpośredniej znajomości swojego społeczeństwa i jego potrzeb, władze krajowe znajdują się, co do zasady, w lepszej sytuacji niż sędzia międzynarodowy, żeby określić, co jest „w interesie publicznym”. W mechanizmie ochronnym stworzonym przez Konwencję to do nich należy w konsekwencji wypowiadanie się w pierwszej kolejności o istnieniu problemu w zakresie interesu publicznego. Dlatego władze krajowe mają tu pewien margines oceny, tak jak w innych dziedzinach objętymi gwarancjami Konwencji (*Wieczorek przeciwko Polsce*, nr 18176/05, § 59, 8 grudnia 2009 r.).

42. Art.1 Protokołu nr 1 wymaga poza tym, aby taka ingerencja była rozsądnie proporcjonalna do celu, jaki realizuje (*Jahn i inni przeciwko Niemcom* [Wielka Izba], nr 46720/99, 72203/01 i 72552/01, § 81-94, ETPC 2005-VI). Konieczna do zachowania sprawiedliwa równowaga zostanie zniszczona, jeżeli na dotkniętą jednostkę nałożony zostanie szczególny i nadmierny ciężar (*Sporrong i Lönnroth przeciwko Szwecji*, 23 września 1982 r., § 69-74, seria A nr 52, *Kjartan Ásmundsson*, wyżej cytowany, § 45, *Sargsyan przeciwko Azerbejdżanowi* [Wielka Izba], nr 40167/06, § 241, ETPC 2015, *Maggio i Inni*, wyżej cytowany, § 63, i *Stefanetti i Inni przeciwko Włochom*, nr 21838/10 i 7 innych, § 66, 15 kwietnia 2014 r.). W tym względzie należy podkreślić, że niepewność – czy to legislacyjna, administracyjna, czy dotycząca praktyk władz – jest czynnikiem, który trzeba brać pod uwagę przy ocenie postępowanie państwa. W rzeczywistości, kiedy w grę wchodzi interes publiczny, władze publiczne są zobowiązane do reakcji w odpowiednim czasie, w sposób poprawny i z jak największą spójnością (*Broniowski przeciwko Polsce* [Wielka Izba], nr 31443/96, § 151, ETPC 2004V).

43. Żeby ocenić sytuację względem tego przepisu, warto zadać pytanie, czy prawo skarżącego do otrzymania świadczeń z danego systemu ubezpieczenia społecznego zostało dotknięte w sposób, który spowodował naruszenie istoty praw do emerytury (*Domaniewski*, decyzja wyżej cytowana,

i *Kjartan Ásmundsson*, wyżej cytowany, § 39). Kiedy wysokość świadczenia społecznego jest obniżana lub świadczenie jest anulowane, może zachodzić ingerencja w prawo do poszanowania mienia, która musi być uzasadniona (*Kjartan Ásmundsson*, wyżej cytowany, § 40, *Rasmussen przeciwko Polsce*, nr 38886/05, § 71, 28 kwietnia 2009 r., *Maggio i Inni*, wyżej cytowany, § 58, i *Varesi i Inni*, decyzja wyżej cytowana, § 38).

b) Zastosowanie tych zasad w niniejszej sprawie

44. Zdania stron dotyczące statusu Kasy są odmienne. Rząd utrzymuje, że chodzi o kasę prywatną, a skarżący stoją na stanowisku, że jest to instytucja publiczna.

Trybunał zauważa, że Kasa Chorych i Emerytów Funkcjonariuszy i Urzędników Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara”, została utworzona na podstawie tymczasowego art. 20 ustawy nr 506, w takim samym celu jak inne ogólne instytucje działające w tej dziedzinie, takie jak Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Kasa Emerytalna. Z uwagi na poniższe stwierdzenia, Trybunał nie uznaje za konieczne prowadzić dalszych rozważań, czy Kasa miała, czy nie status publiczny w kwestii wypłaty dodatkowej emerytury, którą otrzymywali jej emeryci.

45. Trybunał stwierdza, że w niniejszej sprawie nie jest kwestionowane, że skarżący posiadający prawo do emerytury, byli posiadaczami „mienia” w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1. Jednakże według Rządu interwencja Ubezpieczenia Społecznego nie stanowiła naruszenia prawa skarżących do poszanowania ich mienia.

46. Trybunał zauważa, że w tej sprawie wysokość emerytury skarżących została zmniejszona, w pewnych przypadkach do 50%. W konsekwencji Trybunał stawia hipotezę, że zastosowany środek stanowił ingerencję w prawo do poszanowania mienia skarżących w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1. Nie kwestionuje, że środek był „przewidziany przez ustawę” i realizował „uprawniony cel”. Z tego względu Trybunał uznaje, że na gruncie Konwencji należy zbadać kwestię, czy na skarżących nie nałożono nadmiernego i nieproporcjonalnego ciężaru, niemożliwego do uzasadnienia uprawnionymi interesami zbiorowości, nawet uwzględniając szeroki margines oceny Państwa, który należy uznać w dziedzinie prawodawstwa socjalnego (zobacz, *mutatis mutandis*, *Kjartan Ásmundsson*, wyżej cytowany, § 40 i 45).

47. Trybunał podnosi, że w tej sprawie w 2001 r. Zarząd Tureckiej Ubezpieczeniowej Spółki Akcyjnej „Ankara” stwierdził, że do Kasy należy 105 aktywnych użytkowników i 180 emerytów i że deficyt materialny wynosi 7 536 874 462 160 TRL (około 5 753 340 EUR w tamtym czasie), i zdecydował, że emerytury i świadczenia socjalne będą wypłacane w granicach przewidzianych przez ustawę nr 506. Następnie, decyzją Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2001 r., fundusze Kasy zostały przeniesione do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie dodanego art. 36 ustawy

nr 506, który stanowił, że „dostosowanie” będzie dokonane z uwzględnieniem długości okresu składkowego i analogicznie jak w sytuacji emerytów należących do ogólnego systemu ubezpieczenia społecznego. Trybunał zauważa, że środki zastosowane przez Radę Ministrów miały na celu ograniczenie w możliwym zakresie ewentualnych strat Kasy skarżących i włączenie ich do systemu ogólnego, aby mogli dalej korzystać ze świadczeń emerytalnych i innych korzyści socjalnych.

48. W tym względzie Trybunał zauważa, że obniżenie emerytur skarżących – w niektórych przypadkach o połowę – miało na celu włączenie tych emerytów do ogólnego systemu działającego na podstawie ustawy nr 506, i ocenia, że sporna metoda dostosowania nie może zostać uznana za nieracjonalną lub nieproporcjonalną. Choć prawdą jest, że wskutek transferu i dostosowania emerytur skarżących stracili oni część przyznanej wysokości, to prawdą jest również to, że w dalszym ciągu korzystali z ogólnego systemu, nie będąc w żaden sposób dyskryminowani lub stawiani w gorszej sytuacji w stosunku do tych, którzy otrzymywali emeryturę według tego systemu.

49. Trybunał bierze także pod uwagę fakt, że dostosowanie nie miało skutku wstecznego i że okres służby w towarzystwie ubezpieczeniowym został potraktowany jako okres składkowy w rozumieniu ustawy. W związku z tym skarżący nie utracili emerytury (zobacz, *a contrario*, *Béláné Nagy przeciwko Węgrom* [Wielka Izba], nr 53080/13, § 125 i 126, ETPC 2016), która im się należała z tytułu wpłat dokonanych podczas ich lat pracy, lecz jedynie jej część (dodatek) – do której zobowiązała się Kasa, która następnie została zlikwidowana z powodu nadmiernego deficytu – stanowiącą korzyść, z jakiej poprzednio korzystali (zobacz, *mutatis mutandis*, *Frimu i Inni przeciwko Rumunii* (dec.), nr 45312/11, 45581/11, 45583/11, 45587/11 i 45588/11, z dnia 7 lutego 2012 r.).

50. Zważywszy te wszystkie okoliczności, Trybunał uznaje, że krytykowane przez skarżących środki nie nałożyły na nich nieproporcjonalnego i nadmiernego ciężaru niezgodnego z ich prawem do poszanowania mienia.

51. Z tego wynika, że nie miało miejsca w tej sprawie naruszenie art. 1 Protokołu nr 1.

II. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 6 UST. 1 KONWENCJI

52. Przywołując art. 6 ust. 1 Konwencji, skarżący zarzucają przewlekłość postępowania. Podnoszą, że oczekiwali blisko cztery lata na zakończenie procedury i podczas tego okresu czasu znajdowali się w szczególnie trudnej sytuacji, z emeryturą zmniejszoną do połowy.

53. Trybunał zauważa, że dotyczy to kilku postępowań, których długość była zróżnicowana i wynosiła od trzech lat i dwóch miesięcy (od dnia 16 stycznia 2003 r., do dnia 7 marca 2006 r.) do trzech lat i ośmiu miesięcy,

na postępowanie w dwóch instancjach. Mając na względzie kryteria ustalone przez orzecznictwo Trybunału w tej dziedzinie (zobacz, pomiędzy innymi *Comingersoll S.A. przeciw Portugalii*, [Wielka Izba], nr 35382/97, § 19, ETPC 2000-IV, i *Frydlender przeciwko Francji* [Wielka Izba], nr 30979/96, § 43, ETPC 2000-VII), Trybunał uważa, że taka długość postępowania nie może być traktowana jako naruszająca zasadę rozsądnego terminu.

54. Przywołując ten sam artykuł, skarżący zarzucają, że nie korzystali z rzetelnego procesu.

55. W zakresie dotyczącym kwestii niezależności sędziów wynikającej z faktu, że są oni nominowani przez Wysoką Radę Sądownictwa, której przewodniczy Minister Sprawiedliwości i zależnej od władzy politycznej, Trybunał miał już okazję wypowiedzieć się co do podobnego zarzutu w sprawie *Çelebi przeciwko Turcji* ((dec.), nr 54182/00, 28 września 2004 r.) w następujących słowach:

„Trybunał przypomina orzecznictwo, w świetle którego, aby określić, czy organ można uznać za niezależny, należy wziąć pod uwagę, w szczególności, sposób wyznaczania i długość mandatu jego członków, istnienie ochrony przed naciskami zewnętrznymi i czy stwarza on wrażenie bezstronności (zobacz, wśród wielu innych, *Findlay przeciwko Wielkiej Brytanii*, wyrok z dnia 25 lutego 1997 r., Zbiór 1997-I, str. 281, § 73).

Trybunał najpierw zauważa, że sędziowie korzystają podczas sprawowania swojej funkcji z gwarancji konstytucyjnych. Są oni nieusuwalni i chronieni przed wcześniejszym odwołaniem. Konstytucja domaga się ich niezależności i zabrania każdej władzy publicznej dawania im wskazówek odnoszących się do ich działań jurysdykcyjnych lub wpływania na wykonywanie przez nich ich zadań.

Ponadto nie jest zarzucane ani stwierdzone, że Minister Sprawiedliwości, członek Rady Sądownictwa, może kierować pod adresem sędziów instrukcje, jak mają wypełniać swoje funkcje sądownicze, ani że istnieje stan podległości funkcyjnej i służbowej (zobacz, *İmrek przeciwko Turcji* (dec.), nr 57175/00, z dnia 28 stycznia 2003 r.)”.

Mając na względzie podobieństwo sytuacji w tej sprawie, Trybunał nie może odstępować od podejścia przyjętego w powyższej sprawie.

56. Co do innego zarzutu, odnoszącego się do interpretacji i stosowania przepisów prawa krajowego przez Sąd Kasacyjny, Trybunał odsyła do zasad wynikających z jego orzecznictwa, streszczonych w jego wyrokach *Nejdet Şahin i Perihan Şahin przeciwko Turcji* ([Wielka Izba], nr 13279/05, § 49-58, 20 października 2011 r.) i *Albu i Inni przeciwko Rumunii* (nr 34796/09 i sześćdziesiąt trzy inne skargi, § 34, 10 maja 2012 r.).

57. Trybunał przypomina, że jego uprawnienie do kontrolowania poszanowania prawa krajowego jest ograniczone. To w pierwszym rzędzie do władz krajowych, a szczególnie do sądów, należy interpretowanie i stosowanie prawa krajowego, nawet w dziedzinach, w których Konwencja „przywłaszcza” jego standardy: siłą rzeczy wspomniane władze mają szczególne kwalifikacje do rozstrzygania kwestii wyłaniających się w tym zakresie (*Zagrebačka banka d.d. przeciwko Chorwacji*, nr 39544/05, § 263,

z dnia 12 grudnia 2013 r.). Jest tak tym bardziej w sprawach, w których – jak w niniejszej – w grę wchodzi trudne kwestie wykładni prawa krajowego (*Anheuser-Busch Inc. przeciwko Portugalii* [Wielka Izba], nr 73049/01, § 83, ETPC 2007 I). Poza sytuacjami, gdy przyjęta interpretacja jest arbitralna lub wyraźnie nieracjonalna, zadanie Trybunału ogranicza się do określenia, czy jej skutki są zgodne z Konwencją (*ibidem*, § 83 i 86). To właśnie z tego powodu Trybunał orzekł, że co do zasady skarżący nie korzysta z roszczenia wystarczająco pewnego, stanowiącego „wartość majątkową” na potrzeby art. 1 Protokołu nr 1, gdy istnieją kontrowersje co do sposobu interpretowania i stosowania prawa krajowego i kiedy kwestia respektowania przez niego tych uregulowań prawnych wymaga orzeczenia sądu (zobacz, np. *Kopecký*, wyżej cytowany, § 50 i 58, i *Milašinović przeciwko Chorwacji* (dec.), nr 26659/08, 1 lipca 2010 r., *Radomilja i inni*, wyżej cytowany, § 149, 20 marca 2018 r., *S., V. i A. przeciwko Danii* [Wielka Izba], nr 35553/12 i 2 inne, § 148, 22 października 2018 r., i *Molla Sali przeciw Grecji* [Wielka Izba], nr 20452/14, § 149, 19 grudnia 2018 r.).

58. Możliwość wystąpienia rozbieżności w orzecznictwie jest w sposób naturalny nieodłącznie wpisana w każdy system sądowy opierający się na orzekających sądach mających władzę na swej jurysdykcji terytorialnej. Taka rozbieżność może się też pojawić w ramach tej samej jurysdykcji. To samo w sobie nie może być uznane za sprzeczne z Konwencją (*Santos Pinto przeciwko Portugalii*, nr 39005/04, § 41, 20 maja 2008 r.).

59. Z powyższego wynika, że ten zarzut skargi musi być odrzucony na podstawie art. 35 ust. 3 i 4 Konwencji.

Z TYCH WZGLĘDÓW, TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE,

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną co do zarzutu skarżących opartego na art. 1 Protokołu nr 1 i za niedopuszczalną w pozostałej części;
2. *Stwierdza*, że nie nastąpiło naruszenie art. 1 Protokołu nr 1.

Sporządzono w języku francuskim i notyfikowano na piśmie w dniu 5 marca 2019 r., zgodnie z art. 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Hasan Bakırcı
Zastępca Kanclerza

Robert Spano
Przewodniczący

WYROK W SPRAWIE YAVAŞ I INNI PRZECIWKO TURCJI

ANEKS

Pierwsza grupa skarżących

Nazwiska skarżących	Data urodzenia	Emerytura przed dostosowaniem w lirach tureckich (i w euro w tamtym czasie)	Emerytura po dostosowaniu w lirach tureckich (i w euro w tamtym czasie)
Gökay Yavaş	01/03/1950	652 538 424 (500)	323 443 155 (245)
Ayşe Kamuran	05/06/1956	354 175 411 (270)	235 351 318 (180)
Yılmaz Anakoç	05/01/1945	464 832 722 (355)	282 769 185 (216)
Ahsen Çalışkan	11/04/1952	314 822 510 (240)	257 177 395 (196)
Ahmet Ay	01/12/1951	560 360 009 (428)	354 643 156 (271)
Müjgan Dayıoğulları	12/09/1958	507 070 158 (387)	293 337 628 (224)

Druga grupa skarżących

Nazwiska skarżących	Data urodzenia	Emerytura przed dostosowaniem w lirach tureckich (i w euro w tamtym czasie)	Emerytura po dostosowaniu w lirach tureckich (i w euro w tamtym czasie)	Data wniesienia pozwu	Data wyroku sądu pracy	Data wyroku Sądu Kasacyjnego
Tahsin Yağmur	01/06/1961	602 500 000 (460)	301 251 740 (230)	11/12/02	30/11/05	07/03/06
Dursun Yağmur	02/01/1951	604 000 000 (461)	337 000 000 (257)	11/12/02	30/11/05	07/03/06
Salih Tuzculu	01/01/1941	584 000 000 (446)	314 000 000 (240)	11/12/02	30/11/05	07/03/06
Erol Arık	01/11/1952	1 410 000 000 (1 077)	509 313 067 (390)	11/12/02	16/02/06	01/05/06
Güler Canikoğlu	07/05/1941	810 000 000 (618)	408 645 682 (312)	11/12/02	16/02/06	01/05/06
Ahmet Ballıoğlu	02/01/1952	623 112 240 (475)	325 210 560 (248)	16/01/03	21/12/05	07/03/06